

Het GRAVENSTEEN te GENT

Het eerste fort was een houten constructie, wellicht van de Vikingen. Een eerste 'castrum' werd gebouwd rond 870 door Boudewijn I, eerste graaf van Vlaanderen. Deze wordt Oudburg genaamd, een versterkte 'donjon' met aangehechte kapel gewijd aan de H. Pharaïlde en de H. Bavo. De burg heeft een rechthoekige vorm gelegen tussen de Leie, de Lieve, de Leerthouwers- of Plotersgracht en de Schipgracht (F. Mariage).

Het werd herbouwd door Filip van den Elzas, zoals blijkt uit een opschrift dat boven de ingang stond. Met de nieuwe bouwheer veranderde het kasteel van karakter. Het werd de vesting van de graaf, zijn verdediging tegen de oproeren van het volk.

In 1046 bestormde Boudewijn van Rijsel het slot. Het kasteel werd in 1128 belegerd door de legers van Diederik van den Elzas om de aanhangers van Willem Cliton van Normandië uit de meestertoren te verjagen. Resten van de oude toren vormen nu de kelders van de 12e eeuwse donjon die Filip van den Elzas na zijn terugkeer van een kruistocht, kort na 1180 bouwde. De inspiratie daartoe kwam van de burchten die de kruisvaarders hadden opgetrokken in Syrië. Hij vergrootte het kasteel om de burgers, die torens bouwden in de stad, onder controle te houden.

Na Filip van den Elzas werd het kasteel niet meer doorlopend bewoond. Lodewijk van Male is er nooit geweest. Hij had een voorkeur voor het Prinsenhof. Vanaf het begin van de 14e eeuw wordt het nog slechts bezet door enkele sergeanten en een weinig later door de Ruwaard van Vlaanderen en zijn hof. De Raad van Vlaanderen, ingesteld door Filip de Goede, hield er zijn zittingen van 1407 tot 1772.

De belangrijkste delen, buiten de slottoren, zijn de kapel en de Romeinse galerij. Het kasteel werd zorgvuldig gerestaureerd en vrijgemaakt van de omringende bouwwerken. Op zichzelf is het een merkwaardig monument van de Middeleeuwse krijgsmiddeleeuwse architectuur in België. Het geheel heeft een ovale vorm van 65x50 m., waarvan de

ingang verdedigd wordt door een kasteeltje dat 20 m uitspringt (Barbacan). Uit de 12e eeuw resteren nog de ramen van de kastelein-vertrekken naast de donjon en het poorthuis met in één van de vertrekken een kruisvormig venster.

Aan het einde van de 13e eeuw had het Gentse stadsbestuur het recht verworven van gravin Margareta van Constantinopel om de burcht bij de stad in te lijven. Toen werd een deel van de slotgrachten gedempt en verdween ook een deel van de omheining. Het kasteel werd in de 13e en 14e eeuw verbouwd. Rond de ovale binnenplaats, die oploopt vanaf de gracht, loopt een muur met 24 arkeltoeren van twee verdiepingen. Ze waren open van achteren en er kon een houten vloer in gelegd worden.

Binnen de ommuring staan het gravenpaleis - tegen de muur aan - de donjon en enkele andere gebouwen met gewelkelders. In de 14e eeuw belegerden de Gentenaren tweemaal het kasteel. In 1301 leidde brandstichting tot overgave van de schepenen van de stad, die er zich hadden verschanst en in 1338 braken de belegeraars door de muur onder leiding van Jacob van Artevelde tegen Lodewijk van Nevers. De 14e eeuwse herstellingen aan de poort en de muur getuigen daar nog van.

Tot 1353 woonde de grafelijke familie op het Gravensteen. De woonvertrekken waren van 1407 tot 1708 in gebruik als rechtbank. Het kasteel werd in 1779 verkocht. Daarna werd er ondermeer een katoenspinnerij in gevestigd. Op het einde van de 18e eeuw verlieten de officiële diensten de burcht. Het slot werd openbaar verkocht en kwam in het bezit van de Gentse architect Brismaille. Hij tekende in 1779 de eerste plattegrond van het Gravensteen. In 1889-1908 werd het gerestaureerd.

Bronnen

- De Seyn G., Geschied- en Aardrijkskundig Woordenboek der Belgische Gemeenten, Uitg. Brepols 1960
- Gravett C., Kastelen en Vestingen, Uitg. Atrium 1990
- Van Remoortere J. Ippa's Kastelengids - Ippa 1988.

Het Gravensteen te Gent (eigen foto)